

Občianska náuka– nižšie stredné vzdelávanie

Inovovaný školský vzdelávací program

Hodinová dotácia :

Občianska náuka	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Spolu
Štátny vzdelávací program	0	1	1	1	1	4
Školský vzdelávací program	0	0	0	0	0	0
Spolu	0	1	1	1	1	4
Ročný počet hodín	x	33	33	33	33	x
Týždenný počet hodín	x	1	1	1	1	x

Charakteristika predmetu:

Predmet občianska náuka prispieva k vytváraniu a rozvoju sociálneho a občianskeho vedomia žiakov. Prostredníctvom vymedzených pojmov a výkonov sprostredkúva potrebné vedomosti, zručnosti a spôsobilosti, ktoré žiakom umožňujú orientovať sa v sociálnom prostredí a v bežných životných situáciách.

Umožňuje žiakom lepšie pochopiť seba samých a podporuje ich v procese socializácie. Vede ich k poznávaniu rodiny, školy, obce, regiónu, Slovenska a Európskej únie. Žiaci sa učia demokraticky myslieť a konať, poznávať svoje práva a povinnosti a zároveň rešpektovať a obhajovať práva druhých.

Predmet poskytuje základné poznatky o štáte a práve, o fungovaní demokracie, o ekonomickom živote spoločnosti a vede žiakov k aktívnej občianskej angažovanosti. Dôležitým predpokladom tejto angažovanosti je rozvoj kritického myslenia, schopnosti hodnotiť informácie a zaujať zodpovedný postoj.

Občianska náuka je koncipovaná ako program aktívnych činností žiakov – podporuje hľadanie, skúmanie, objavovanie a porozumenie súčasnosti. Žiaci nemajú byť pasívnymi prijímateľmi hotových poznatkov, ale aktívnymi účastníkmi výučby.

Cieľ predmetu:

Cieľom vyučovacieho predmetu občianska náuka je rozvíjať u žiakov sociálne a občianske vedomie a pripraviť ich na aktívne a zodpovedné občianstvo.

Žiaci:

- získajú vedomie jedinečnosti a neopakovateľnosti každého človeka v spoločnosti,
- realisticky sa spoznávajú a hodnotia seba samých,
- osvojujú si pravidlá a normy spoločenského spolunažívania,
- uvedomujú si svoje práva a povinnosti a primerane ich obhajujú,
- preberajú zodpovednosť za svoje názory, postoje a dôsledky konania,
- uznávajú základné princípy demokracie,
- budujú si tolerantný prístup k iným názorom, hodnotám a kultúram,
- učia sa aktívnemu občianstvu a osobnej angažovanosti,
- získavajú základné vedomosti o sociálno-ekonomickom a právnom fungovaní spoločnosti.

Kompetencie:

Predmet občianska náuka rozvíja u žiakov sociálne, občianske a hodnotové kompetencie, ktoré im umožňujú orientovať sa v spoločenskom živote a konať ako zodpovední občania.

Žiaci si rozvíjajú najmä tieto kompetencie:

Sociálne a personálne kompetencie

- poznávať a hodnotiť seba samých,
- rozvíjať schopnosť spolupracovať v sociálnych skupinách,
- rešpektovať pravidlá a normy spolunažívania,
- budovať tolerantný postoj k odlišným názorom, hodnotám a kultúram.

Občianske kompetencie

- uvedomovať si svoje práva a povinnosti a primerane ich obhajovať,
- chápať princípy demokracie a fungovanie štátu,
- orientovať sa v základných právnych normách a spoločenských pravidlách,
- aktívne sa zapájať do občianskeho života a prejavovať osobnú angažovanosť.

Právne a ekonomické kompetencie

- porozumieť základom štátu a práva,
- rozpoznať protiprávne konanie a jeho dôsledky,
- orientovať sa v základných ekonomických pojmoch,
- chápať princípy finančnej gramotnosti (rozpočet, finančné inštitúcie, spotrebiteľské správanie).

Kognitívne kompetencie

- kriticky myslieť a hodnotiť informácie,
- analyzovať spoločenské javy a situácie,
- formulovať a obhajovať vlastný názor,
- aktívne skúmať, hľadať a objavovať súvislosti v spoločenskom živote.

Rozvoj týchto kompetencií vedie žiakov k zodpovednému správaniu, rešpektu k demokratickým hodnotám a k aktívnej účasti na živote spoločnosti.

Tematické celky:

Tematické celky v predmete občianska náuka sú usporiadané podľa ročníkov a pokrývajú základné oblasti osobného, sociálneho, právneho a ekonomického života jednotlivca v spoločnosti.

6. ročník

- Moja rodina
- Moja trieda, moja škola
- Moja vlasť

7. ročník

- Postavenie jednotlivca v spoločnosti
- Sociálne vzťahy v spoločnosti

8. ročník

- Štát a právo
- Ľudské práva a slobody

9. ročník

- Voľba povolania
- Ekonomický život v spoločnosti
- Finančná gramotnosť

Tieto tematické celky postupne rozvíjajú poznanie žiaka od najbližšieho sociálneho prostredia (rodina, škola) až po širšie spoločenské, právne a ekonomické súvislosti, pričom smerujú k formovaniu aktívneho a zodpovedného občana.

Obsahový a výkonový štandard:

6. ročník

Obsahový štandard (pojmy)	Výkonový štandard (žiak vie/dokáže)
rodina, poslanie a funkcie rodiny vzťahy v rodine normy a pravidlá práva a povinnosti (detí a rodičov) medziludské vzťahy viacgeneračné spolunažívanie príbuzní, priatelia, susedia	Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže: Moja rodina <ul style="list-style-type: none">• určiť typy spoločenských rolí, v ktorých žije,• uviesť typy spoločenských rolí, ktoré vo svojom živote zohráva/bude zohrávať,• vysvetliť pomocou príkladov päť základných funkcií rodiny,• charakterizovať základné znaky rodiny,• porovnať rozdiely vo fungovaní harmonickej a rozvrátenej rodiny,• uviesť na príkladoch fungovanie pravidiel v rodine,• zostaviť rebríček práv a povinností detí v rodine,

školská trieda
triedna samospráva
školská samospráva
mimovyučovacia činnosť
mimoškolská činnosť

občan
obec
región
Slovenská republika
štátne symboly
Európska únia

- navrhnuť zoznam piatich práv a povinností rodičov v rodine,
- určiť vzťahy medzi členmi svojej širšej rodiny,
- uviesť na príkladoch fungovanie vzťahov medzi príbuznými, priateľmi, susedmi.

Moja trieda, moja škola

Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:

- vypracovať individuálny návrh práv a povinností žiaka v školskej triede/škole,
- zdôvodniť vybrané práva a povinnosti žiaka zo školského poriadku,
- vysvetliť na príkladoch pozitívne a negatívne vzory pre život v triede/v škole,
- zdôvodniť úlohu a význam fungovania žiackej školskej rady,
- vytvoriť prehľad mimovyučovacej a mimoškolskej činnosti/aktivity v škole, obci a okolí.
- **Moja vlasť**
- **Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:**
- zdôvodniť vlastnými slovami význam občianstva pre človeka,
- vytvoriť na základe získaných informácií prezentáciu obce, mesta, regiónu,
- predstaviť činnosť vybraných významných osobností obce/regiónu,
- prezentovať pozitívne tradície svojho regiónu,
- vysvetliť spôsoby používania štátnych symbolov Slovenskej republiky,
- rozlíšiť na príkladoch štátne sviatky, dni pracovného pokoja a pamätné dni v SR,
- prezentovať vyhledané základné informácie o vzniku, význame a základných inštitúciách EÚ.

7. ročník

Obsahový štandard (pojmy)	Výkonový štandard (žiak vie/dokáže)
<p>osobnosť človeka socializácia jednotlivca sociálna komunikácia učenie sociálne skupiny sociálne vzťahy zdravý životný štýl</p> <p>spoločnosť sociálne zmeny v spoločnosti sociálne a politické napätia – konflikty, vojny, extrémizmus tolerancia dobrovoľníctvo charitatívna činnosť</p>	<p>Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže: Postavenie jednotlivca v spoločnosti</p> <ul style="list-style-type: none">• simulovať v rolových hrách základné typy osobnosti podľa temperamentu,• rozpoznať prejavy kladných a záporných charakterových vlastností konkrétneho človeka,• porovnať rôzne spôsoby učenia sa,• zhodnotiť prínos spolupráce a súťaženía v sociálnej skupine,• rozpoznať pozície a roly jednotlivcov v sociálnych skupinách,• identifikovať jednotlivé životné štýly,• zdôvodniť svoj výber vhodných a nevhodných spôsobov trávenia voľného času. <p>Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže: Sociálne vzťahy v spoločnosti</p> <ul style="list-style-type: none">• analyzovať štruktúru spoločnosti podľa veku, pohlavia, náboženstva, vzdelania, národnosti,• určiť hlavné príčiny sociálnych zmien v spoločnosti a ich <ul style="list-style-type: none">• dôsledky,• uviesť príklady rozmanitosti kultúr v Slovenskej republike,• rozpoznať prejavy šikanovania, extrémizmu, vandalizmu,• vysvetliť príčiny rôznych konfliktov v spoločnosti,• navrhnúť konkrétne formy pomoci pre zdravotne postihnutých a starých ľudí v okolí.

8. ročník

Obsahový štandard (pojmy)	Výkonový štandard (žiak vie/dokáže)
<p>Ústava Slovenskej republiky štát, jeho znaky a funkcie forma vlády deľba štátnej moci demokracia voľby právo právne normy právna spôsobilosť spôsobilosť na právne úkony trestná zodpovednosť prezumpcia neviny</p> <p>ľudské práva a slobody predsudky diskriminácia práva dieťaťa Dohovor o právach dieťaťa</p>	<p>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže: Štát a právo</p> <ul style="list-style-type: none">• analyzovať články Ústavy SR, týkajúce sa znakov štátu a štátnej moci,• zhodnotiť význam Ústavy SR pre občana,• vysvetliť na príkladoch vybraných štátov funkcie štátu,• porovnať na príkladoch vybraných štátov rôzne formy vlády,• zdôvodniť potrebu deľby štátnej moci,• vystihnúť rozdiely medzi priamou a nepriamou demokraciou,• rozlíšiť parlamentné, prezidentské a komunálne voľby,• vytvoriť hierarchiu právnych predpisov,• rozpoznať na príkladoch znaky protiprávneho konania <p>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže: Ľudské práva a slobody</p> <ul style="list-style-type: none">• orientovať sa v texte Druhej hlavy Ústavy SR a Dohovoru o právach dieťaťa,• rozpoznať v konkrétnych situáciách prejavy diskriminácie,• identifikovať rodové stereotypy v okolí a médiách,• prezentovať výsledky samostatne nájdených príkladov najčastejšieho porušovania práv dieťaťa v rodine, škole, na Slovensku, vo svete.

9. ročník

Obsahový štandard (pojmy)	Výkonový štandard (žiak vie/dokáže)
<p>vzdelanie ako hodnota voľba povolania spôsobilosť na povolanie profesijná orientácia</p> <p>ekonómia a ekonomika základné ekonomické otázky typy ekonomík trh trhový mechanizmus základné formy podnikania spotreba spotrebiteľ ochrana spotrebiteľa</p> <p>rozpočet finančné inštitúcie</p>	<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>Voľba povolania</p> <ul style="list-style-type: none">• zdôvodniť opodstatnenosť vzdelania a vzdelávania ako hodnoty,• vytvoriť schému školského systému SR,• orientovať sa pri výbere povolania v rôznych zdrojoch informácií,• prezentovať plán budovania svojej kariéry. <p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>Ekonomický život v spoločnosť</p> <ul style="list-style-type: none">• rozlíšiť pojmy ekonómia a ekonomika,• konkretizovať na príkladoch spôsoby riešenie troch základných ekonomických otázok,• uviesť základné rozdiely medzi trhovou, príkazovou a zmiešanou ekonomikou,• demonštrovať vzťahy medzi kupujúcimi a predávajúcimi na trhu,• simulovať postup pri reklamácií tovarov alebo služieb. <p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>Finančná gramotnosť</p> <ul style="list-style-type: none">• zostaviť modelový osobný/rodinný rozpočet,• ilustrovať na príklade vybraný problém z oblasti finančnej gramotnosti,• zhodnotiť mieru rizika pri využití služieb bankových a nebankových inštitúcií.

Prierezové témy:

Osobnostný a sociálny rozvoj

- rozvoj sebapoznania a sebareflexie,
- budovanie zdravých medziľudských vzťahov,
- rozvoj komunikačných a asertívnych zručností,
- schopnosť spolupracovať a riešiť konflikty nenásilnou formou,
- preberanie osobnej zodpovednosti za svoje konanie.

Multikultúrna výchova

- rešpektovanie kultúrnej, národnostnej a náboženskej rozmanitosti,
- pochopenie princípov tolerancie a rovnosti,
- odmietanie diskriminácie, rasizmu a extrémizmu,
- porozumenie príčinám migrácie a kultúrnych rozdielov.

Výchova k demokratickému občianstvu

- pochopenie princípov demokracie a právneho štátu,
- poznanie práv a povinností občana,
- aktívna účasť na živote školy a komunity,
- rozvoj kritického myslenia pri hodnotení spoločenských javov.

Mediálna výchova

- kritické hodnotenie informácií z médií a sociálnych sietí,
- rozpoznávanie manipulácie a dezinformácií,
- rozvoj schopnosti argumentovať a obhajovať svoj názor,
- zodpovedné správanie v digitálnom prostredí.

Finančná gramotnosť

- pochopenie základných ekonomických pojmov (rozpočet, príjem, výdavok, úver),
- zodpovedné hospodárenie s financiami,
- orientácia v ekonomickom živote spoločnosti,
- uvedomenie si dôsledkov finančných rozhodnutí.

Ochrana života a zdravia

- poznanie rizikového správania a jeho dôsledkov,
- prevencia sociálno-patologických javov,
- zodpovedné správanie v krízových situáciách.

Prierezové témy sa v občianskej náuke realizujú najmä prostredníctvom diskusií, modelových situácií, projektovej práce a analýzy konkrétnych spoločenských problémov, čím podporujú rozvoj aktívneho a zodpovedného občianstva.

Finančná gramotnosť

Finančná gramotnosť je v predmete občianska náuka rozvíjaná najmä v tematickom celku **Ekonomický život v spoločnosti** a nadväzuje na cieľ pripraviť žiakov na zodpovedný a aktívny život v spoločnosti.

Žiaci si osvojujú základné ekonomické pojmy a princípy fungovania hospodárstva, učia sa chápať význam práce, príjmu, spotreby a hospodárenia domácnosti. V rámci výučby:

- rozlišujú príjem a výdavok,
- zostavujú jednoduchý osobný alebo rodinný rozpočet,
- oboznamujú sa s pojmami úver, pôžička, úrok, sporenie,
- hodnotia výhody a riziká zadlžovania,
- chápu význam zodpovedného finančného rozhodovania,
- diskutujú o problémoch nezamestnanosti, chudoby a sociálnej nerovnosti.

Predmet vedie žiakov k tomu, aby si uvedomovali dôsledky svojich finančných rozhodnutí, správali sa zodpovedne ako spotrebitelia a orientovali sa v základných ekonomických vzťahoch spoločnosti.

Čitateľská gramotnosť

Čitateľská gramotnosť je v predmete občianska náuka rozvíjaná prostredníctvom práce s rôznorodými textami spoločenského, právneho a ekonomického charakteru, pričom podporuje rozvoj kritického myslenia a aktívneho občianstva.

V rámci vyučovania žiaci:

- pracujú s odbornými aj publicistickými textami (zákony v zjednodušenej podobe, články, dokumenty, vyhlásenia),
- vyhľadávajú kľúčové informácie a formulujú hlavnú myšlienku textu,
- vysvetľujú význam pojmov vlastnými slovami,
- analyzujú príčiny a dôsledky spoločenských javov,
- porovnávajú informácie z rôznych zdrojov,
- hodnotia dôveryhodnosť a objektívnosť informácií (médiá, internet),
- formulujú vlastný názor a podkladajú ho argumentmi vychádzajúcimi z textu.

Rozvoj čitateľskej gramotnosti v občianskej náuke vedie žiakov k porozumeniu právnych, politických a ekonomických textov, k schopnosti kriticky ich interpretovať a využívať získané informácie pri zodpovednom občianskom rozhodovaní.

Odporúčané učebné zdroje :

Literatúra	6. ročník A.Drozdíková, D.Đurajková: Občianska náuka pre 6. ročník ZŠ, SPN - Mladé letá, s.r.o, Bratislava 2018 7. ročník A.Drozdíková, D.Đurajková: Občianska náuka pre 7. ročník ZŠ a 2.ročník gymnázias osemročným štúdiom, SPN - Mladé letá, s.r.o, Bratislava 2017 8. ročník Đurajková, D., Vargová, D.,: Občianska náuka pre 8. ročník ZŠ a 3. ročník gymnázias osemročným štúdiom, SPN - Mladé letá,s.r.o, Bratislava 2020 9. ročník Helena Kopecká, Erika Muchová: Občianska náuka pre 9. ročník základnej školy a 4. ročník gymnázia s osemročným štúdiom
Didaktická technika	PC - tablet, interaktívna tabuľa, dataprojektor, CD prehrávač, interaktívny monitor, notebook,
Materiálne výučbové prostriedky	plagáty
Đalšie zdroje /internet/	dostupné informácie z internetu, prezentácie, www.zborovna.sk , www.youtube.sk , Alfbook,